

Vakavaraisuus meillä ja muualla?

Toinen syventävä koulutus, webinaari 10
12.5.2020

Hanna Mäkinen
Matemaatikko
Twitter: @HannaMaek

0

Alkutesti: Mikä tahoo päättää työeläkeyhtiöiden vakavaraisuuslainsäädännöstä?

- a) EU-komissio
- b) G-20 järjestön Financial Stability Board (FSB)
- c) Suomen eduskunta
- d) EU:n vakuutus- ja lisäeläkevalvontaviranomainen (EIOPA)

Tavoitteet ja sisältö

Miksi vakavaraisuuteen kiinnitetään huomiota?

- **Finanssikriisi** yhtenä vedenjakajana kv-sektorilla.
 - Kaikki sektorit läpäisevä turvaavuusajattelun lisääntyminen
- Erilaiset vakavaraisuusmallit eri toimijoille
 - Valvojien tavoitteena ”**level playing field**”?
- Vakuutetun/kuluttajan suojelu
- Sijoittajien etujen suojelu II- ja III-pilarin eläkkeissä
- Systemisten riskien hallinta EU:n finanssimarkkinoilla
- Mikä on finanssialan toimijan tai sosiaali- ja työoikeuteen perustuvan toimijan ero?
- Suomella on oma pitkäjänteinen vakavaraisuuden mittaamisen tapa/kulttuuri työeläkkeissä.

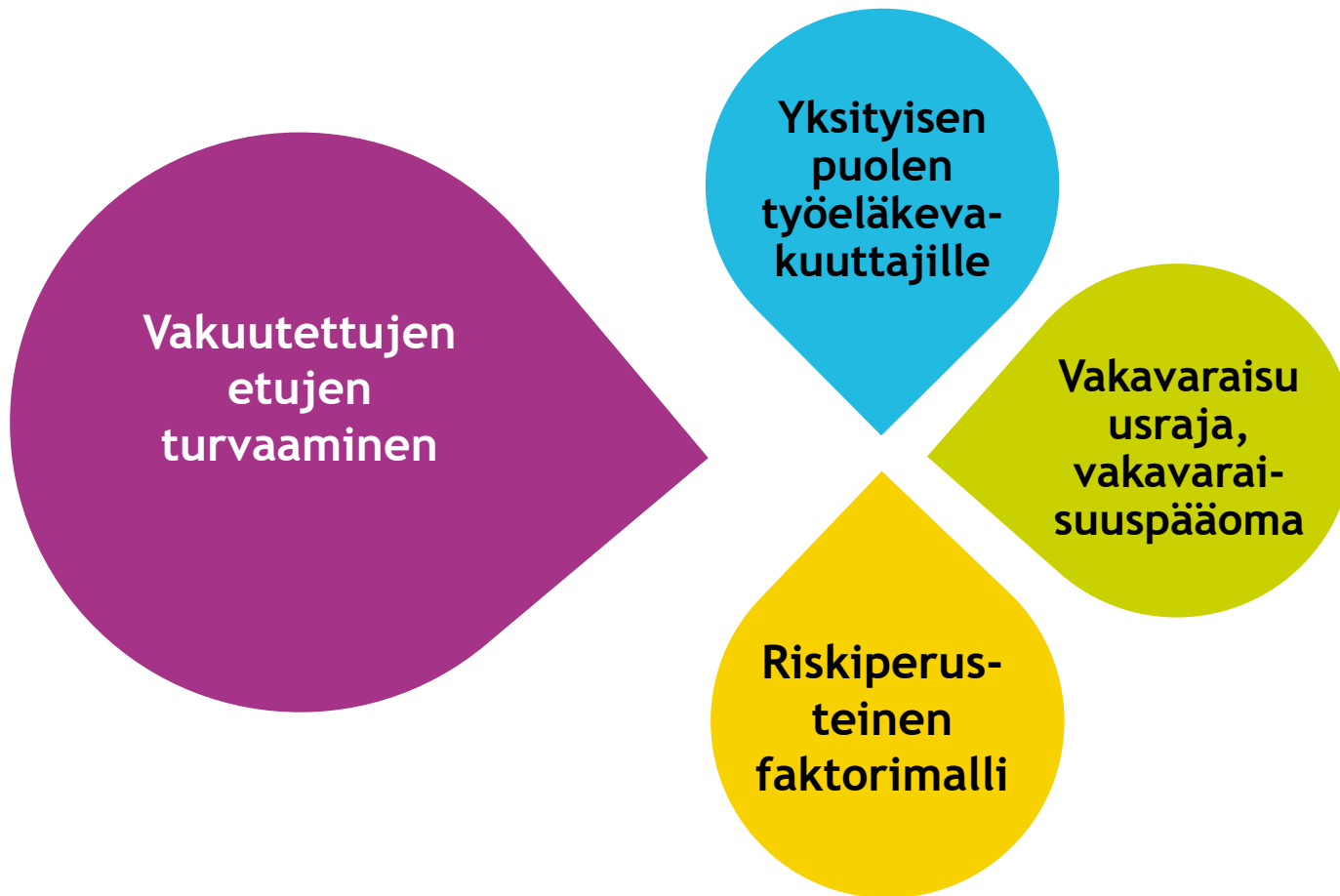
Varovaisuusperiaate (prudent person principle)

- Säätelyssä pyritään määrällisten rajoitteiden sijaan periaatepohjaisuuteen
- Toimijat voivat sijoittaa varallisuutensa pääsääntöisesti haluamallaan tavalla, kunhan tietyt laadulliset periaatteet ohjaavat toimintaa
- Esimerkiksi vakuutusyhtiöillä: Varoja saa sijoittaa sellaisiin kohteisiin, jonka riskit vakuutusyrittäjä voi hyvin hallita
 - Turvaavuus
 - Rahaksi muutettavuus
 - Tuottavuus
 - Johdannaisten käyttö

Vakavaraisuus meillä?

Työeläkelaitosten vakavaraisuussäätely

Vakavaraisuus muualla?

Millaisia eri eläkejärjestelmiä EU:ssa on?

Pilari I Sosiaaliturva

- Lakisääteinen sosiaaliturva
- Pakollinen
- Kollektiivinen riskienjako
- Rahoitettu veroilla tai maksuilla
- Suomen työeläke
- Koordinaatioasetus 883/2004

Pilari II Työsuhteen kautta kertyvät eläkkeet

- Perustuu työmarkkina-sopimukseen
- Pakollinen tai vapaaehtoinen
- Yksityisesti hallinnoitu
- Hallinnoidut varat yli 3 biljoonaa €
- 75 miljoonaa eurooppalaista järjestelmän piirissä

Eläkkeitä voidaan tarkastella yksinkertaistaen nk. pilarijaon avulla. Useimmissa maissa eläketurva on sekoitus eri pilareihin kuuluvista osista.

Pilari III Lisäeläkkeet

- Yksityinen eläkesäästäminen
- Vapaaehtoinen

**II- ja III-pilarien
eläketoimijoilla on enemmän
EU-tason sääntelyä/valvontaa
sekä myös sisämarkkinat**

Mitä vakiintunut EU-oikeudellinen asema mahdollistaa?

- Työeläke toiminnan Suomessa, kotimaan säännöillä ja valvonnassa
- Kollektiivisen riskien jakamisen
- **Sijoitustoiminnan riskien ja potentiaalisten tuottojen kansallisen määrittelyn**
- Työeläkerahastoinnin tilastoinnin julkiseen talouteen
- Työmarkkinaosapuolten rooli työeläkeyhtiöiden hallinnossa

Miten vakavaraisuussäätely on toteutettu eri pilareissa?

Pilari I Sosiaaliturva

- Vakavaraisuussäätely on kansallista
 - Laki eläkelaitoksen vakavaraisuusrajan laskemisesta ja sijoitusten hajauttamisesta (315/2015) voimaan 1.1.2017 ja tähän liittyvät lait
- Finanssivalvonta on valvova viranomainen
- Valvottavan oma vastuu korostuu
- Valvottavan riittävä riskinkantokyky
 - Liiketoimintamallit
 - Luotettava hallinto
 - Riskienhallinta
 - Riittävät pääomat
- Valvottavan omien varojen täytyy kattaa kaikki toimintaan liittyvät olennaiset riskit

Pilari II Työsuhteen kautta kertyvät eläkkeet

- IORP (Institutions for Occupational Retirement Provision) I ja II
 - IORP I annettu vuonna 2003
 - IORP II annettu vuonna 2016, voimaan vuoden 2019 alkupuolella
- Yhteistä säätelyä hallinnosta, riskienhallinnasta, tietojen annosta jne, mutta ei yhteistä vakavaraisuuskehikkoa
- EIOPA ja Fiva valvovat

Pilari III Lisäeläkkeet

- Vakavaraisuutta koskevat Solvenssi II määräykset
- Suomessa Solvenssi II koskee henki-, vahinko- ja jälleenvakuutusyhtiöitä
- EIOPA (European Insurance and Occupational Pensions Authority) on antanut soveltamisohjeet
- Pankkeja koskee CRR/CRD4-paketti
- EIOPA ja Fiva valvovat

Mitä hyvää on kansallisesta päätösvallassa on vakavaraisuusasioissa:

1

- 1) Mahdollistaa nopean reagoinnin markkinamuutoksiin?
- 2) Valvonta on myös kotimaassa?
- 3) Mahdollistaa sijoitusten riskitason valinnan?
- 4) Mahdollistaa eläkelaitosten valikoidun suosinnan?
- 5) Auttaa tukemaan kotimaisia yrityksiä sijoitustoiminnassa?

Säätely ja valvonta 1/2

- Vakuutusalan Solvenssi II - direktiivi
 - Ei koske lakisääteistä työeläkevakuutusta.
 - Harmonisoitu vakavaraisuuskehys.
- Lisäeläkerahastojen IORP-direktiivi
 - Sovelletaan eläkesäätiöiden ja -kassojen lisäeläkeosaan.
 - Ei-harmonisoitua vakavaraisuuskehystä.
 - ESG-asiat.
- II- ja III-pilarin toimijoilla on kansallisten valvojien lisäksi EU-tason valvoja EIOPA.
 - ESA-valvontaviranomaisten raportti 2019.
- Stressitestit ja raportointi EIOPA:lle koetaan usein raskaaksi ja ovat yksi II- ja III-pilarin toimijoiden edunvalvonnan kohde.
 - EIOPAn antama ei-sitova ohjeistus.

Sääntely ja valvonta 2/2

- Lähes kaikissa OECD-maissa (2018) on jonkinlaisia määrällisiä rajoitteita ”eläkerahastojen” sijoitusportfoliolle:
 - Rajoitukset sijoitusluokkiin/sijoitustuotteisiin
 - Rajoitukset maantieteellisen sijoittumisen mukaan jne.
- On olemassa erilaisia tapoja eläkevastuiden turvaamiseen:
 - Tekniset vaatimukset eli toimijan vakavaraisuuden ja riskien mittaaminen.
 - Pelastusrahoitus riskien toteutuessa.
 - Vastuu riskien toteutuessa: yritys-sponsori / vakuutettu.
 - Riskienjako toimijoiden välillä (FIN).
- Riskienjako esim. vakuutuspoolin sisällä voi vaihdella em. tapauksissa.

Solvenssi II:n kolme pilaria

Kvantitatiiviset vaatimukset

Varojen ja velkojen arvottaminen

Solvenssi2-vastuuvelka

Omat varat

Vakavaraisuuspääomavaatimus (SCR)

Vähimmäispääomavaatimus (MCR)

Sijoitukset

Kvalitatiiviset vaatimukset

Hallintojärjestelmä

ORSA

Valvontaviranomaiset

Yleiset valvontasäännöt

Tiedonanto ja raportointi

Valvontaraportointi

Tietojen julkistaminen

IORP II

- Rajat ylittävän toiminnan helpottaminen
- Vähimmäistason yhdenmukaistaminen
- Aiempaa enemmän vaatimuksia lisäeläkelaitoksen hallinnolle
 - Keskeiset toiminnot
 - Riskienhallinta
- Tietojen antaminen lisäeläkejärjestelystä
- Ulkoistaminen ja sijoitusten hoito

Eri vaka-mallien vertailu on vaikeaa, mutta esim. SII:n turvaavuustaso on korkeampi kuin kotimaan säännöksissä työeläkevakuuttajille

COVID-19-kriisi ja vakavaraisuusmallit?

- **Suomessa poliittinen reaktionopeus** (työeläke) on poikkeustilanteessa ollut melkein maksimaalinen.
 - Esim. vakavaraisuutta koskevien sääntöjen muutos poikkeustilanteissa
- **Finanssivalvonta** kohdistaa valvontaansa meillä erityisesti työeläkelaitosten vakavaraisuuteen sekä lainsäädännön ja markkinamuutosten vaikutuksiin.
- EU:n finanssimarkkinoiden **valvontaviranomaisten** (ESMA, EBA, IASB) tiedotteet keväällä 2020.
- **EKP** on mm. höllentänyt pankkien pääomavaatimuksia sekä lisäohjeistusta tilipäätöstietojen (IFRS) osalta.
- **EIOPA** ei ehdotuksia (04.2020) SII:n tai IORP II:n osalta, mutta tiedotusta, raportointiaikataulua sekä voitonjakoa/palkkioita koskevia ohjeita.

**Suomessa tavoitteena on
myötäsyklisen käyttäytymisen
vähentäminen
laskusuhdanteessa, joka on
mahdollista toteuttaa
kansallisesti**

Työmarkkinaeläkkeet ja eläkevarallisuus

2018	Suomi *	Ruotsi	Norja	Tanska	Hollanti	Iso-Britannia
Kattavuus %	100	90	90	90	90	60-80****
Työmarkkinaeläkevarat % BKT:sta	52	61 + 25**	47	139 + 35***	196	105
Puskuri-rahastot % BKT:sta	28	29	241	-	-	-
Maksu- (DC) / etuusperusteisuus (DB)	DB	DC/DB	DC/DB	DC(/DB)	DB	DC/DB

* Suomen työeläke on luokiteltu tässä työmarkkinaeläkkeeksi, ** rahastoeläke, *** ATP, **** määritelmästä riippuen

Eläkemallit

Ruotsissa, Tanskassa ja Alankomaissa

Ruotsin eläkemallista

- Asumisperusteinen takuueläke, palkansaajille ja yrittäjille maksuperusteinen työeläke: ansaintaeläke + rahastoeläke.
- Eläkeviranomainen PM hallinnoi lakisääteisiä eläkkeitä ja rahastoeläkkeitä. Ylin valvontavastuu sosiaaliministeriöllä.
- Puskurirahastoilla (AP1-AP4) määrällisiä ja kansallisesti asetettuja sääntöjä/rajoitteita, mutta ei vakavaraisuuskehikkoa. AP6:lla omat säännökset.
- Lisäksi laaja (kattavuus 90 %) ja pakollinen alakohtainen lisäeläkejärjestelmä
- **Ei vielä tietoa COVID-19 reaktioista, mutta AP-rahastoilla ”vapauksia” muutenkin sijoitustoiminnassa.**

Tanskan eläkemallista

- Asumisperusteinen kansaneläkejärjestelmä ja työmarkkinoiden lisäeläkejärjestelmä (pakollinen + ammatillinen).
- Lisäeläke ATP-järjestelmään kuulumisen pakollista. Maksut määräytyvät työajan perusteella.
- ATP:n viranomaisena on Udbetaling Danmark ja ylin valvoja työministeriö. Koko järjestelmää valvoo Tanskan finanssivalvontaviranomainen (FSA).
- Vakavaraisuussäännökset koskevat sitoutuneita yhtiöitä ja kassoja, lähellä Solvenssi II:n riskiperusteisia valvontavaatimuksia.
- **COVID-19 on lisännyt FSA:lle raportointia. Kritiikki ATP:n sijoitusstrategiaa kohtaan on pitkäaikaista...**

Alankomaiden eläkemallista

- Yhteinen kansanvakuutusjärjestelmä AOW. Veroviranomainen kerää vakuutusmaksut. Hyvin merkittävä työmarkkinoiden lisäeläke Euroopan mittavakaavassa.
- Valvonta: Sosiaali- ja terveysministeriö sekä Keskuspankki (DNB) ja Finanssivalvontaviranomainen AFM (rahastot).
- Sijoitussäätelyn periaatteet ja säännöt on kirjattu eläkelain FTK-säädöksiin (riskiperusteinen malli).
- Eläkerahaston varojen pitää periaatteessa aina kattaa eläkevastuut → tehty lievennyksiä ja viivästyksiä.
- ”Hollannin dilemma” on vakavaraisuusmalli, joka ajaa leikkaamaan lisäeläkkeitä, koska vastuiden diskonttaus on kiinnitetty markkinakorkoihin.
- **COVID-19 seurauksena voi tulla leikkauksia lisäeläkkeissä vuonna 2021, jos vakavaraisuustilanne pysyy heikkona...**

Näkökulmia tulevaisuuteen?

- Suunta EU:ssa on ollut kohti harmonisoituja vaka-malleja eri eläketoimijoille, mitä myös vastustetaan jäsenvaltioissa näkyvästi.
- Suomen työeläkevakuuttajien vaka-sääntely on vahvasti kansallisissa käsissä, mistä on ollut hyötyä matalien korkojen aikana → **kuten nyt myös COVID-19 aikana!**
- Kun maksuperusteisista malleista tulee yhä yleisempiä OECD-maissa, kuluttajan suojelun näkökulma vain korostuu.
- Miten ”kestävän kasvun rahoituksen” tavoitteet (ESG) otetaan jatkossa huomioon vakavaraisuutta arvioitaessa?

Kiitos.

Hanna Mäkinen

hanna.makinen@tela.fi

Twitter: @HannaMaek

Lisätietoja Telan verkkosivuilta

- Kansainvälistä vertailutietoa eläkevaroista:
https://www.tela.fi/kansainvalista_vertailua
- Vakavaraisuussäännökset meillä ja muualla:
https://www.tela.fi/blogi/1/0/vakavaraisuussaannokset_meilla_ja_muualla
- Kansainvälinen eläkejärjestelmien vertailu
https://www.tela.fi/uutinen/1/0/suomen_elakejarjestelma_maailman_kolmanneksi_paras
- Pension Markets in Focus <http://www.oecd.org/finance/private-pensions/pensionmarketsinfocus.htm>
- Kansainvälinen vertailu eläkevarojen sijoitustoiminnan sääntelystä
<https://www.etk.fi/julkaisu/kansainvalinen-vertailu-elakevarojen-sijoitustoiminnan-saantelysta/>